

Naam evaluatie	FWO
Volledige naam	Evaluatie Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen
Aanleiding evaluatie	In de beheersovereenkomst 2002-2007 tussen de Vlaamse Gemeenschap en het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen, is in artikel 43, §2 bepaald dat een nieuwe beheersovereenkomst alleen kan worden afgesloten op basis van een evaluatie. Artikel 39, §1 van de beheersovereenkomst geeft aan waaruit die evaluatie dient te bestaan: "In 2007 organiseert de minister de evaluatie van de wijze waarop het Fonds de in deze overeenkomst vastgelegde opdracht heeft uitgevoerd. De evaluatie moet uiterlijk op 30 juni 2007 zijn afgerond. In het bijzonder zal hierbij aandacht worden besteed aan: 1°de in artikel 7 vermelde financiering van middelzware uitrusting; 2°de wijze waarop de evaluatie van aanvragen voor financiering werd uitgevoerd, in het bijzonder de uitvoering van artikel 11, §5; 3°de inschakeling van Vlaamse onderzoekers in internationale samenwerkingsverbanden voor grensverleggend fundamenteel onderzoek; 4°de wijze waarop de Raad van Bestuur al dan niet invulling heeft gegeven aan de in artikel 10 bepaalde mogelijkheid om eigen beleidsaccenten te leggen; 5°de evolutie van de in artikel 27 vermelde beheerskosten. Verder is in artikel 39, §2 bepaald: "Voor de in §1 vermelde evaluatie zal de minister de gepaste evaluatieorganen aanstellen die over de nodige expertise beschikken inzake wetenschapsbeleid en het beheer van instellingen voor de financiering van grensverleggend fundamenteel onderzoek. De evaluatieprocedure omvat onder meer een bibliometrische analyse van door het Fonds gefinancierde projecten en mandaten en een peer review van de wijze waarop het Fonds functioneert binnen het algemeen kader van het Vlaamse wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid".
Beleidscontext algemeen	Vlaanderen beschikt met het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek-Vlaanderen (FWO-Vlaanderen) over twee pijlers voor de financiering van het kennisgrensverleggende fundamentele onderzoek in de universiteiten. De verdeling van de BOF-middelen tussen de universiteiten gebeurt op basis van criteria die onder meer zijn gebaseerd op de omvang van het onderzoekspotentieel en de zichtbaarheid ervan. Binnen elke universiteit worden deze middelen toegekend op basis van een intra-universitaire competitie. Het FWO-Vlaanderen steunt voor de toekenning van onderzoeksmandaten en onderzoeksprojecten op een stelsel van interuniversitaire wetenschappelijke competitie. De universiteiten dragen de verantwoordelijkheid voor de kwaliteitsbewaking van de besteding van de BOF-middelen en het FWO-Vlaanderen voor de aanwending van de aan het FWO-Vlaanderen ter beschikking gestelde middelen. De universiteiten zijn verantwoordelijk voor de volledige kwaliteitsbewaking van het onderzoek.

Beleidscontext evolutie

De evaluatie zoals vastgelegd in de bestaande beheersovereenkomst is beperkt en laat bovendien een aantal essentiële aspecten van de werking van het FWO-Vlaanderen buiten beschouwing. Daarom zal de evaluatie van het FWO-Vlaanderen niet beperkt worden tot die aspecten die in de beheersovereenkomst bepaald zijn, maar ruimer worden opgevat. De taken en de middelen van het FWO-Vlaanderen zijn de afgelopen jaren immers sterk toegenomen. Bovendien zal het FWO-Vlaanderen in de loop van 2007 als extern agentschap ingeschakeld worden in de structuren van de Vlaamse overheid (cfr. de hervorming van de Vlaamse overheid in het kader van Beter Bestuurlijk Beleid). Noteer dat deze operatie op dit ogenblik nog niet is afgerond.

De evaluatie van het FWO-Vlaanderen zal dan ook worden opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- een evaluatie van de algemene werking;
- een evaluatie van de wetenschappelijke werking;
- een onderzoek naar klanttevredenheid;
- een analyse van het beleidsplan (voor de periode 2008-2012 dat het FWO-Vlaanderen moet opmaken).

De evaluatie van het FWO-Vlaanderen heeft echter geen betrekking op een aantal nieuwe initiatieven die recent aan het FWO-Vlaanderen zijn toegewezen, zoals de Odysseusfinanciering en de financiering voor internationale onderzoeksinfrastructuur. Deze initiatieven zullen later apart worden geëvalueerd.

Te verwachten evoluties

De ontwikkelingen in het kader van BBB eerder vermeld hebben vertraging opgelopen en zullen vermoedelijk pas medio 2009 worden afgerond. Voor de opmaak van een nieuwe beheersovereenkomst wordt gewacht op de afronding van dit proces.

Beoogde doelstellingen

De evaluatie van het FWO heeft betrekking op volgende elementen:

- een evaluatie van de algemene werking,
- een evaluatie van de wetenschappelijke werking,
- een onderzoek naar klanttevredenheid,
- een analyse van het ontwerpbeleidsplan 2008-2012).

Doelstellingen:

- Het doel van de evaluatie van de algemene werking is om inzicht te krijgen in de efficiëntie en effectiviteit van het FWO-Vlaanderen als administratieve organisatie. Er zal daarom bij de analyse van de bovengenoemde beleidsaspecten bijzondere aandacht worden besteed aan administratieve procedures en de wijze waarop beslissingsprocessen verlopen.
- Het doel van de evaluatie van de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen is om inzicht te krijgen in de effectiviteit. Alleen als het evaluatie- en selectieproces van mandaten en projecten kwaliteitsvol en objectief verloopt, mogen we verwachten dat het FWO-Vlaanderen erin slaagt kwaliteitsbevorderend te werken en het fundamenteel onderzoek te stimuleren.

- Het onderzoek naar de klanttevredenheid moet een beeld opleveren van de mate waarin de klanten van het FWO-Vlaanderen tevreden zijn met de dienstverlening. De klanten van het FWO-Vlaanderen zijn onderzoekers die zich kandidaat hebben gesteld voor een mandaat of die een project hebben ingediend.
- De analyse van het ontwerp van beleidsplan van het FWO voor de periode 2008-2012 heeft betrekking op de activiteiten die het FWO-Vlaanderen in het kader van de af te sluiten nieuwe beheersovereenkomst wenst te ondernemen in de periode 2008-2012. De huidige beheersovereenkomst bevat in artikel 35 nl. verschillende bepalingen waaraan het beleidsplan moet voldoen.

Belangrijkste evaluatievragen

Voor de verschillende onderdelen heeft het onderzoek betrekking op volgende aspecten:

a) Evaluatie van de algemene werking

Een evaluatie van de interne werking van het FWO-Vlaanderen heeft betrekking op ten minste de volgende aspecten:

- de werking van de bestuursorganen: de Raad van Bestuur en het Bureau, in het bijzonder de wijze waarop de Raad van Bestuur al dan niet invulling heeft gegeven aan de mogelijkheid die in de lopende beheersovereenkomst wordt voorzien om eigen beleidsaccenten te leggen;
- het personeelsbeleid: in het bijzonder het personeelsbestand (in alle aspecten : opleiding, verhouding M/V, ...) in verhouding tot de taakstelling van het FWO-Vlaanderen;
- het financieel beleid: de samenstelling en controle van de begroting, de besteding van de beschikbare middelen over de diverse activiteiten, de resultatenrekening, de toetsing van de begroting aan de resultaten;
- het communicatiebeleid: de wijze waarop het FWO informatie over projecten en mandaten verstrekt aan onderzoekers, de kwaliteit en volledigheid van publicaties en de website (met inbegrip van de vorige versie van de website), de wijze waarop het FWO-Vlaanderen beslissingen openbaar maakt en motiveert, de aandacht voor anderstalige communicatie (bijvoorbeeld ten behoeve van buitenlandse instanties), de aandacht voor informatieverstrekking t.a.v. het grote publiek en in het bijzonder wat betreft de gehonoreerde projecten;
- het ICT-beleid: de wijze waarop het FWO het e-governmentbeleid ten uitvoer brengt;
- het Vlaamse wetenschapsbeleid: de wijze waarop het FWO-Vlaanderen het beleid van de Vlaamse minister bevoegd voor wetenschappelijk onderzoek heeft uitgevoerd, in het bijzonder de verhouding tussen deelbudgetten, zoals projecten, mandaten en apparatuur en de evolutie daarvan gedurende de beheersovereenkomst;
- het federale en internationale wetenschapsbeleid: de relatie met de federale overheid en het FNRS, de wijze waarop het FWO participeert in internationale initiatieven zoals de European Science Foundation, de European Research Council en het Vlaams-Nederlands Comité voor Nederlandse taal en cultuur, de samenwerking met buitenlandse zusterorganisaties, inclusief de uitvoering van bilaterale samenwerkingsakkoorden.

b) Evaluatie van de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen

Cruciaal voor een oordeel over de werking van het FWO-Vlaanderen is de wijze waarop de evaluatie en selectie van aanvragen voor financiering werd uitgevoerd. En het gaat hierbij zowel om de procesmatige kant van de evaluatie als om de inhoudelijke kant (m.a.w. de kwaliteit, autoriteit en objectiviteit van de wetenschappelijke commissies).

Deze component van de evaluatie is uitsluitend gericht op een analyse van het selectieproces van projecten en mandaten. De kwaliteit van de initiatieven die het FWO-Vlaanderen financiert, wordt in belangrijke mate bepaald door de kwaliteit van degenen die het evaluatie- en selectieproces uitvoeren, namelijk de wetenschappelijke commissies van het FWO-Vlaanderen. Om de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen te kunnen beoordelen, moet aandacht besteed worden aan de volgende aspecten:

- de wijze waarop het evaluatie- en selectieproces door de wetenschappelijke commissies verloopt;
- de wijze waarop de leden van de wetenschappelijke commissies geselecteerd worden;
- voor de wetenschappelijke domeinen waar bibliometrische analyse een voldoende robuust instrument is, een bibliometrische analyse van de leden van de wetenschappelijke commissies: het bibliometrisch profiel van de leden moet antwoord geven op de vraag of de leden tot de 40% beste wetenschappers van hun vakgebied behoren;
- voor de wetenschappelijke domeinen waar bibliometrische analyse een voldoende robuust instrument is een bibliometrische analyse van projectpromotoren en mandaathouders die door het FWO-Vlaanderen gedurende de looptijd van de beheersovereenkomst geselecteerd zijn: het bibliometrisch profiel van de projectpromotoren en mandaathouders moet een kwantitatieve indicatie geven van hun relatieve visibiliteit en kwaliteit;
- voor aanvragen voor financiering van onderzoeksprojecten, een analyse van het leeftijdsprofiel van de aanvragers, met bijzondere aandacht voor de "intreders", onderzoekers die voor het eerst een voorstel indienen, de leeftijdsverdeling van deze groep en hun slaagkans in vergelijking met het gemiddelde;
- de wijze waarop inter- en transdisciplinaire onderzoeksvoorstellen worden behandeld;
- een analyse van de samenstelling van de wetenschappelijke commissies: de verhouding tussen mannen en vrouwen, leeftijdsverdeling, verdeling over de wetenschapsgebieden;
- een analyse van de beslissingen van de wetenschappelijke commissies: het al dan niet motiveren van beslissingen, de beslissingen om verlenging van mandaten en projecten niet toe te kennen;
- een benchmarking van het evaluatie- en selectieproces door buitenlandse experts in het wetenschapsbeleid;
- een analyse van de relatie tussen commissieleden en degenen aan wie mandaten en projecten worden toegewezen.

c) Onderzoek naar de klanttevredenheid

Deze component van de evaluatie moet een beeld opleveren van de mate waarin de klanten van het FWO-Vlaanderen tevreden zijn met de dienstverlening. De klanten van het FWO-Vlaanderen zijn onderzoekers die zich kandidaat hebben gesteld voor een mandaat of die een project hebben ingediend. Het onderzoek heeft minstens betrekking op de volgende aspecten:

- de kwaliteit van de informatieverstrekking (in het bijzonder de wijze waarop het FWO-Vlaanderen mogelijkheden voor onderzoeksfinanciering bekend maakt en beslissingen motiveert);
- de kwaliteit van de administratieve dienstverlening (de wijze waarop de administratie functioneert, het beheer van de personeelsadministratie, het financieel beheer van projecten);

- het vertrouwen dat onderzoekers hebben in de kwaliteit van het evaluatie- en selectieproces van het FWO-Vlaanderen (zijn zij van mening dat de leden van de wetenschappelijke commissies in hun vakgebied tot de besten behoren).

Het is de bedoeling om het onderzoek niet te beperken tot onderzoekers die financiering van het FWO-Vlaanderen ontvangen. De uitkomsten van dit onderdeel dragen zowel bij tot de evaluatie van de algemene als van de wetenschappelijke werking van het FWO-Vlaanderen.

d) Analyse van het ontwerp van beleidsplan van het FWO voor de periode 2008-2012

Onderzocht moet worden of het beleidsplan aan de vereisten van artikel 35 van de beheersovereenkomst voldoet. Centrale vragen hierbij zijn:

- Maakt het beleidsplan duidelijk hoe het FWO-Vlaanderen zich inschakelt in de doelstellingen van het Vlaamse wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid?
- Zijn de door het FWO-Vlaanderen voorgestelde initiatieven een passend antwoord op de internationale ontwikkelingen op het gebied van wetenschap en technologie?
- Is de uitvoering van het beleidsplan realistisch, rekening houdend met de middelen en het personeel van het FWO-Vlaanderen?

Onderdelen evaluatie

De evaluatie van het FWO bestaat uit:

- een deskstudie
- diepte-interviews met belanghebbenden
- bibliometrische analyses (voor die delen waarvoor dit instrument voldoende robuust is)
- benchmark met vergelijkbare organisaties
- klantentevredenheidsonderzoek (bij de "klanten" van het FWO, met name de leden van de Vlaamse onderzoeksgemeenschap bij de Vlaamse universiteiten die ooit een aanvraag voor een mandaat of een onderzoeksproject hebben ingediend in de beschouwde periode)
- een analyse van het ontwerpbeleidsplan 2008-2012).

Methodologie

Voor de evaluatie van de algemene werking, de wetenschappelijke werking van het FWO en het klantentevredenheidsonderzoek, werd een beroep gedaan op een externe consultant. De bibliometrische analyses werden uitgevoerd door het Steunpunt O&O- indicatoren.

De analyse van het ontwerpbeleidsplan werd uitgevoerd door de evaluatiecel van het departement in samenwerking met de bevoegde inhoudelijke entiteit (afdeling Onderzoek).

Overlegmomenten

Geen voorafgaandelijke overlegmomenten. Het FWO werd wel op de hoogte gesteld van de aanpak van de evaluatie door de consultant en dit tijdens de eerste vergadering van de stuurgroep).

Wijze van uitvoering

- De evaluatie door de consultant vond plaats in de periode juli-november 2007.
- De bibliometrische analyses door het Steunpunt O&O werden afgerond op 15 oktober 2007.
- De analyse van het ontwerpbeleidsplan werd door het departement afgerond begin september 2007.
- Het ontwerp van eindrapport door de consultant werd in november 2007 aan het FWO bezorgd en ook toegelicht en dit met het oog op de verbetering van materiële fouten.
- Het eindrapport werd op 10 januari 2008 opgeleverd.

Externe expertise ingeschakeld? Ja

Resultaten evaluatie

- Eindrapport en samenvatting
- Bevraging klanten FWO